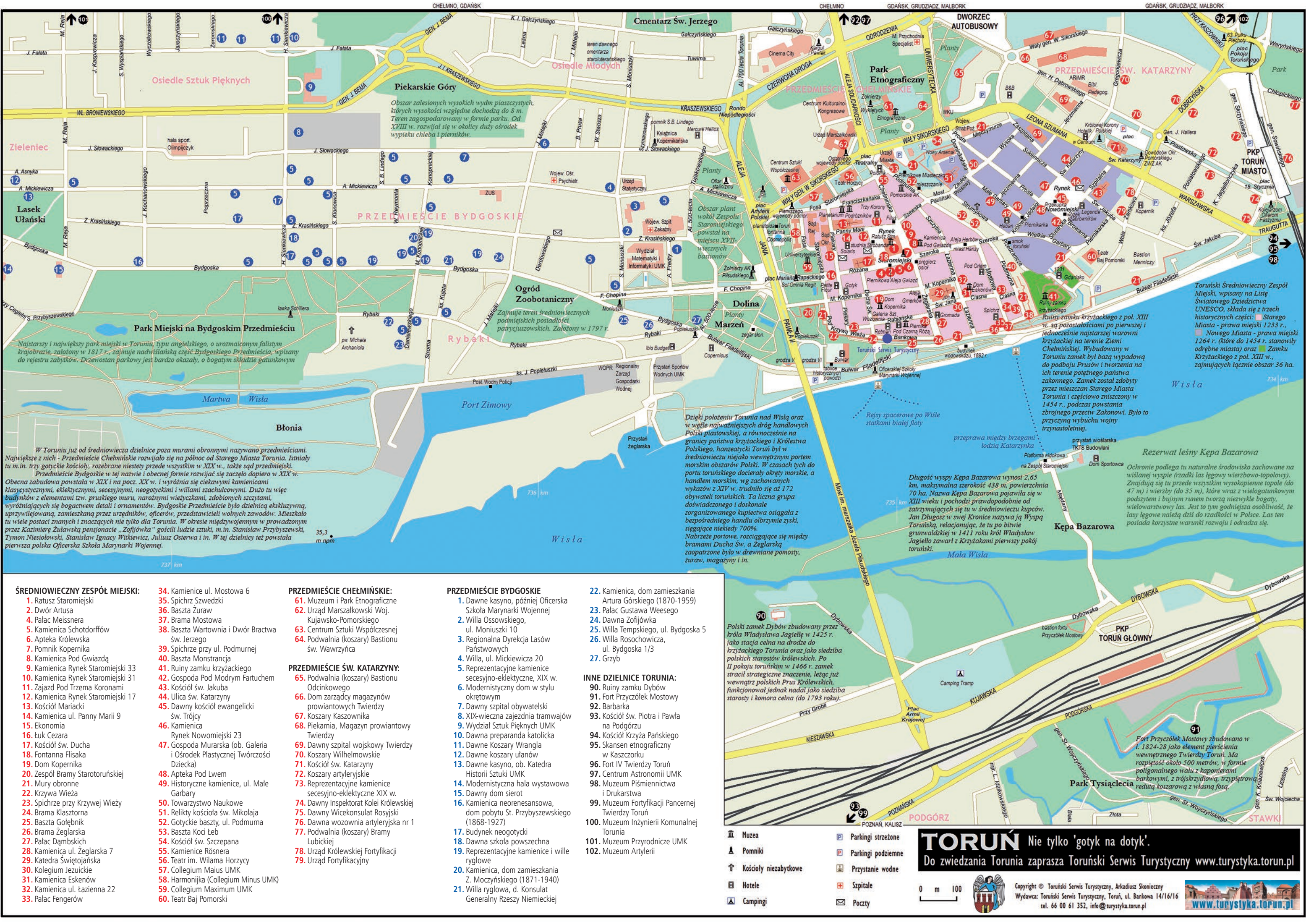




- ŚREDNIOWIECZNY ZESPÓŁ MIEJSKI:**
1. Ratusz Staromiejski
  2. Dwór Artusa
  3. Pałac Meissnera
  4. Kamienica Schottdorffów
  5. Apteka Królewska
  6. Pomnik Kopernika
  7. Kamienica ul. Panny Marii 9
  8. Łuk Cezara
  9. Kościół św. Ducha
  10. Fontanna Flisaka
  11. Dom Kopernika
  12. Zespół Bramy Starotoruńskiej
  13. Mury obronne
  14. Krzywa Wieża
  15. Spichrz przy Krzywej Wieży
  16. Brama Kłasztorna
  17. Baszta Gołębnik
  18. Brama Żeglarska
  19. Pałac Dąbskich
  20. Kamienica ul. Żeglarska 7
  21. Katedra Świętojańska
  22. Collegium Jezuitów
  23. Kamienica Eskenów
  24. Kamienica ul. Łazienna 22
  25. Pałac Fengerów

- PRZEDMIEŚCIE CHEŁMIŃSKIE:**
34. Kamienice ul. Mostowa 6
  35. Spichrz Szwedzki
  36. Baszta Żuraw
  37. Brama Mostowa
  38. Baszta Wartownia i Dwór Bractwa św. Jerzego
  39. Spichrze przy ul. Podmurnej
  40. Baszta Monstrancja
  41. Ruiny zamku krzyżackiego
  42. Gospoda Pod Modrym Fartuchem
  43. Kościół św. Jakuba
  44. Ulica św. Katarzyny
  45. Dawny kościół ewangelicki
  46. Kamienica ul. Panny Marii 9
  47. Kamienica Rynek Nowomiejski 23
  48. Gospoda Murarska (ob. Galeria i Ośrodek Plastycznej Twórczości Dziecka)
  49. Apteka Pod Lwem
  50. Historyczne kamienice, ul. Małe Garbary
  51. Spichrze przy Krzywej Wieży
  52. Brama Kłasztorna
  53. Baszta Gołębnik
  54. Brama Żeglarska
  55. Pałac Dąbskich
  56. Kamienica ul. Żeglarska 7
  57. Katedra Świętojańska
  58. Collegium Jezuitów
  59. Kamienica Eskenów
  60. Kamienica ul. Łazienna 22
- PRZEDMIEŚCIE ŚW. KATARZYN:**
65. Podwalnia (koszary) Bastionu Odcinkowego
  66. Dom zarządcy magazynów prowiantowych Twierdzy
  67. Koszary Kaszownika
  68. Piekarnia, Magazyn prowiantowy Twierdzy
  69. Dawny szpital wojskowy Twierdzy
  70. Koszary Wilhelmowskie
  71. Kościół św. Katarzyny
  72. Koszary artyleryjskie
  73. Reprezentacyjne kamienice secesyjno-eklektyczne XIX w.
  74. Dawny Inspektorat Kolei Królewskiej
  75. Dawny Wicekonsulat Rosyjski
  76. Dawna wozownia artyleryjska nr 1
  77. Podwalnia (koszary) Bramy Lubickiej
  78. Urząd Królewskiej Fortyfikacji
  79. Urząd Fortyfikacyjny

- PRZEDMIEŚCIE BYDGOSKIE:**
1. Dawne kasyno, późniejszy Oficerska Szkoła Marynarki Wojennej
  2. Willa Ossowskiego, ul. Moniuszki 10
  3. Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
  4. Willa, ul. Mickiewicza 20
  5. Reprezentacyjne kamienice secesyjno-eklektyczne, XIX w.
  6. Modernistyczny dom w stylu okrętowym
  7. Dawny szpital obywatelski
  8. XIX-wieczna zajezdnia tramwajów
  9. Wydział Sztuk Pięknych UMK
  10. Dawna preparanda katolicka
  11. Dawne Koszary Wrangla
  12. Dawne koszary ułanów
  13. Dawne kasyno, ob. Katedra Historii Sztuki UMK
  14. Modernistyczna hala wystawowa
  15. Dawny dom sierot
  16. Kamienica neorenesansowa, dom pobytu St. Przybyszewskiego (1868-1927)
  17. Budynek neogotycki
  18. Dawna szkoła powszechna
  19. Reprezentacyjne kamienice i wille ryglowe
  20. Kamienica, dom zamieszkania Z. Moczyńskiego (1871-1940)
  21. Willa ryglowa, d. Konsulat Generalny Rzeszy Niemieckiej

- INNE DZIELNICE TORUNIA:**
90. Ruiny zamku Dybów
  91. Fort Przyczółek Mostowy
  92. Barbarka
  93. Kościół św. Piotra i Pawła na Podgórzu
  94. Kościół Krzyża Pańskiego
  95. Skansen etnograficzny w Kaszczorku
  96. Fort IV Twierdzy Toruń
  97. Centrum Astronomii UMK
  98. Muzeum Piśmiennictwa i Drukarnia
  99. Muzeum Fortyfikacji Pancernej Twierdzy Toruń
  100. Muzeum Inżynierii Komunalnej Torunia
  101. Muzeum Przyrodnicze UMK
  102. Muzeum Artylerii

- 22. Kamienica, dom zamieszkania Artura Górskiego (1870-1959)**
- 23. Pałac Gustawa Weesego**
- 24. Dawna Żołijówka**
- 25. Willa Tempskiego, ul. Bydgoska 5**
- 26. Willa Rosochowicza, ul. Bydgoska 1/3**
- 27. Grzyb**

- Polski zamek Dybów** zbudowany przez króla Władysława Jagiełłę w 1425 r. jako stacja celna na drodze do krzyżackiego Torunia oraz jako siedziba polskich starostów królewskich. Po II pokoju toruńskim w 1466 r. zamek stracił strategiczne znaczenie, leżąc już wewnątrz polskich Prus Królewskich, funkcjonował jednak nadal jako siedziba starosty i komora celna (do 1793 roku).

- Fort Przyczółek Mostowy** zbudowano w l. 1824-28 jako element pierścienia wewnętrznego Twierdzy Toruń. Ma rozpiętość około 500 metrów, w formie poligonalnego wału z kaponierami barkowymi, z trójskrzydłową, trzypiętrową redutą koszarową z własną fosą.

# TORUŃ

Nie tylko 'gotyk na dotyk'.

Do zwiedzania Torunia zaprasza Toruński Serwis Turystyczny [www.turystyka.torun.pl](http://www.turystyka.torun.pl)

0 m 100

Copyright © Toruński Serwis Turystyczny, Arkadiusz Skonieczny  
Wydawca: Toruński Serwis Turystyczny, Toruń, ul. Bankowa 14/16/18  
tel. 66 00 61 352, info@turystyka.torun.pl





Toruń – hanzeatyckie miasto o burzliwej, ośmiowiekowej historii, przez całe stulecia było miejscem krzyżowania się europejskich szlaków. To jedno z największych i najbogatszych miast Rzeczypospolitej Obojga Narodów, które przechodziło w ciągu wieków z rąk do rąk, zawsze jednak wiernie Rzeczypospolitej. Jego wyjątkowe dziedzictwo kulturowe uznane przez UNESCO za spuściznę całej ludzkości, niegdyś było wspólnym domem i miejscem pracy dla europejskich kupców, słynnych artystów, uczonych, rzemieślników, imigrantów i przedstawicieli różnych wyznań. Z Toruniem związanych jest wiele osobistości z wielkim Mikołajem Kopernikiem na czele, Thorunensis – jak sam podawał.

Pomimo zniszczeń XIX-wiecznych Toruń dziś wyróżnia się niezwykłą urodą światowej rangi oryginalnych zabytków przeszłości, wciąż urzeka mnogością, różnorodnością i wysokim poziomem artystycznym pomników architektury i zabytków ruchomych oraz wyjątkową atmosferą miasta gotyckiego i renesansowego. Jego piękno stworzyły burzliwe osiemsetletnie dzieje oraz twórcze talenty wybitnych torunian i przybyszów z całej Europy przegarniętych przez słynące z tolerancji miasto. Przekuły je w kamień i cegłę imponującej architektury ratuszy, kościołów, kamienic i bram oraz bogate dziedzictwo kultury, przechowywane w historycznych murach.

Poczuj atmosferę gotyckiego miasta, dawnego hanzeatyckiego emporium handlowego. Pospaceruj średniowiecznymi uliczkami wśród ceglanych gotyckich, renesansowych, barokowych kamienic, wielkich kościołów, murów, bram i baszt i przekonaj się na własnej skórze dlaczego UNESCO uznało toruński Zespół Staromiejski za Światowe Dziedzictwo Ludzkości. Odwiedź sławny toruński Ratusz Staromiejski, gdzie – jak pisał Julian Ursyn Niemcewicz – niegdyś był gwar przemysłowego ludu, gdzie za krocie i krocie w dniu jednym stawały umowy, gdzie błyszczał marmur i złoto. Zobacz gdzie urodził się i mieszkał największy astronom wszechczasów, Mikołaj Kopernik, poznaj smak i kształt historycznych pierników toruńskich, poczuj się jak w bajce oglądając pięknie iluminowany drugi „cud Polski” – nadwiślańską panoramę Torunia. Odkryj Toruń dla siebie! Zapraszamy do Torunia!

Zachowane do dziś dziedzictwo materialne i kulturowe Torunia świadczy o dawnej potęgce ekonomiczno-politycznej miasta położonego na skrzyżowaniu dalekosiężnych lądowych i wodnych szlaków handlowych, które od początku swego istnienia stało się coraz większym europejskim ośrodkiem handlowym, a już około 1280 r. dołączyło do związku miast hanzeatyckich, pełniąc rolę główną wśród miast pruskich, utrzymywało rozległe i żywe kontakty handlowe z całą Europą, zwłaszcza z Flandrią, Westfalią, Anglią, Rusią Czerwoną i Węgrami. Ostatni raz Toruń wziął udział w zjeździe Hanzy w Lubece w 1572 r., reprezentując też Chełmno, Elbląg, Braniewo i Królewiec.

Na wyjątkową architekturę średniowiecznego, gotyckiego Torunia składają się liczne kamienice mieszczańskie i kupieckie z czerwonej cegły (w tym Dom Kopernika), imponujący Ratusz Staromiejski, monumentalne kościoły z Katedrą Świętojańską na czele (z największym polskim dzwonem średniowiecznym Tuba Dei), kompleks murów miejskich, bram i baszt (w tym słynna Krzywa Wieża) oraz ruiny zamku krzyżackiego. Spośród setek toruńskich obiektów zabytkowych, pięć najcenniejszych zakwalifikowano do najwyższej klasy światowej. Pięć takich zabytków w jednym mieście to liczba największa po krakowskiej dziewiątce! Ponadto zespół Starego i Nowego Miasta oraz zamku krzyżackiego jako całość stanowi także wartość najwyższą – światową.

Historia polityczna, ekonomiczna i kulturalna uczyniła z Torunia jedno z najbardziej fascynujących miast w Europie. Początki grodu, jak i formowanie ustroju późniejszego Wielkiego Miasta Pruskiego, związane są z 223-letnim panowaniem na tych terenach zakonu krzyżackiego. Torunianie, dążąc do uniezależnienia politycznego i gospodarczego, zwrócili się jednak ku królom polskim. Przyłączenie miasta do Królestwa Polskiego po II pokoju toruńskim w 1466 r. przyniosło kolejny okres rozkwitu Torunia, swoistej Respublicae Thorunensis – miasta z wyjątkowymi uprawnieniami politycznymi, hojnymi przywilejami królewskimi, będącego właścicielem dużego terytorium ziemskiego i swobód ustrojowych.



visittorun.pl



## Wycieczki z przewodnikiem po Toruniu na zamówienie

Wycieczki z przewodnikami Toruńskiego Serwisu Turystycznego to profesjonalny sposób na zwiedzanie Torunia i okolic. Oferujemy Państwu szereg atrakcji i przystępną formę wycieczek. Przygotowaliśmy kilkadziesiąt propozycji zwiedzania Torunia – od kilkugodzinnych po kilkudniowe. Poznaj naszą pełną ofertę na [www.turystyka.torun.pl](http://www.turystyka.torun.pl).

A tymczasem proponujemy klasyczne standardy i popularne trasy:

- Średniowieczne historyczne centrum miasta wpisane na Listę UNESCO
- Trasa 1.1. „Toruń UNESCO: Toruńskie Hity”
- Jedna trzecia średniowiecznego historycznego centrum wpisane na Listę UNESCO
- Trasa 1.2. „Średniowieczne Stare Miasto”
- Dwie trzecie średniowiecznego historycznego centrum wpisane na Listę UNESCO
- Trasa 1.3. „Średniowieczne Nowe Miasto i Ruiny zamku krzyżackiego”
- Wiele innych propozycji tras zwiedzania oraz pobytów cało- i kilkudniowych

Nasze programy zostały ułożone przez licencjonowanych Przewodników Toruńskich – fachowców i pasjonatów Torunia z wieloletnim doświadczeniem i kompetencjami w prowadzeniu turystów po Toruniu i regionie.

**Wycieczki z przewodnikiem po okolicach Torunia**  
Odwiedzając Toruń koniecznie wypada zwiedzić i poznać flagowe miejsca okolic – województwa kujawsko-pomorskiego. Poznaj je w czasie naszych wycieczek: **Chełmno, Biskupin, Ciechocinek, Golub-Dobrzyń i Szafarnia, Kruszwica, Ziemia Chełmińska.**



**Organizator:** Toruński Serwis Turystyczny, Toruń, ul. Bankowa 14/16/16, tel. 56 621 02 32, [info@turystyka.torun.pl](mailto:info@turystyka.torun.pl)  
Organizator Turystyki nr 247 Marszałka Woj. Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, [www.turystyka.torun.pl](http://www.turystyka.torun.pl)

